

राज्यात सन २०१० मध्ये सुरु केलेल्या इंग्रजी
माध्यमाच्या प्राथमिक शाळांना स्वयं अर्थसहाय्य
तत्वावर परवानगी देणे बाबत

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: इमाशा-१७१४/प्र.क्र.२५०/एसएम-२
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: २९ सप्टेंबर, २०१७

वाचा -

- १) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक-नप्राशा-१०१०/(१४६/२०१०)/ प्राशि-३, दिनांक २८/०५/२०१०
- २) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक-नप्राशा-२०११/(१६२/२०११)/ प्राशि-३, दिनांक २५/०९/२०१२
- ३) महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियम) अधिनियम, २०१२, दिनांक ०४ जानेवारी, २०१३
- ४) महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियम) अधिनियम, २०१२ (दुसरी सुधारणा) अधिनियम २०१३, दिनांक ०२ जुलै, २०१३
- ५) शासन आदेश, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक-नप्राशा-२०११/(१६२ अ/११)/ प्राशि-३, दिनांक ३०/०८/२०१३
- ६) महाराष्ट्र शैक्षणिक संस्था (शुल्क विनियमन), नियम, २०१६, दिनांक १३ एप्रिल, २०१६
- ७) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, क्र. इमाशा-१७१४/प्र.क्र.२५०/एसएम-२, दिनांक ३१ मे, २०१७
- ८) शिक्षण संचालक (प्राथमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र. प्राशिस-२०१७/नखाप्राशा/इंशामा२०१०-११/७१११/प्रशा-५१३, दि. २०.०९.२०१७

प्रस्तावना -

शासनाने संदर्भाधिन क्र. (१) येथील दिनांक २८ मे, २०१० च्या परिपत्रकान्वये इंग्रजी माध्यमाच्या कायम विना अनुदान तत्वावरील खाजगी संस्थांमार्फत प्राथमिक शाळा सुरु करण्याचे प्रस्ताव मागविण्यात आले होते. या जाहिरातीच्या अनुषंगाने एकूण ७४७५ अर्ज प्राप्त झाले होते. सदर अर्जांची छाननी जिल्हास्तरीय समितीने केल्यानंतर राज्यस्तरीय समितीने प्राथम्यक्रम ठरवून ३११५ ठिकाणी शाळा सुरु करण्याच्या शिफारशी केलेल्या होत्या. सदर ३११५ शाळांचे प्रस्ताव मंत्रीमंडळ उपसमितीच्या विचारार्थ सादर करण्यात आले होते. मंत्रीमंडळ उपसमितीने दिलेल्या

३१/१०/१७
कनिष्ठ लिपीक
आवक शाखा
शिक्षण उपसंचालक, पुणे विभाग
पण-१

निर्णयानुसार या ३११५ शाळांच्या प्रस्तावामधील शाळांना परवानगी देण्याकरिता संदर्भाधीन क्र. (२) येथील दिनांक २५ सप्टेंबर, २०१२ च्या शासन निर्णयान्वये निकष निश्चित करण्यात आले होते. या शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार उपरोक्त प्रस्तावाची तपासणी करून पात्र ठरणान्या ७५५ शाळांचा प्रस्ताव शिक्षण संचालक(प्राथमिक), पुणे यांनी शासनास सादर केला होता.

२. दरम्यान, राज्यात महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियमन) अधिनियम, २०१२ दिनांक ०४ जानेवारी, २०१३ पासून अंमलात आला. त्यामुळे सदर अधिनियम अंमलात येण्यापूर्वी जाहिरातीद्वारे मागविण्यात आलेले सर्व अर्ज रद्द करण्याचा निर्णय शासनाने संदर्भाधीन क्र. (५) येथील दिनांक ३० ऑगस्ट, २०१३ अन्वये घेतला. तथापि, बऱ्याच संस्थांनी त्यांच्या शाळांना कायम विनाअनुदान तत्वावर मान्यता मिळेल या आशेने शाळा सुरु केलेल्या आहेत.

३. महाराष्ट्र स्वयं अर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियम) अधिनियम २०१२ राज्यात लागू झाला असल्याने सद्यस्थितीत कायम विना अनुदान तत्वावर शाळांना परवानगी देण्याचे धोरण नाही. परंतु कायम विनाअनुदान तत्वावर शाळेस परवानगी म्हणजे कोणतेही अनुदान केव्हाही देय नाही व स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावर परवानगी देण्यात येणाऱ्या शाळांनादेखील कोणतेही अनुदान केव्हाही देय नाही हेच सुत्र लागू आहे. शासनाने सन २०१० मध्ये जाहिरात देवून इंग्रजी माध्यमाच्या शाळा कायम विना अनुदान तत्वावर सुरु करण्याचे परिपत्रक काढले होते. तदनंतर महाराष्ट्र स्वयं अर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियम) अधिनियम, २०१२ राज्यात लागू झाला आहे. तथापि, सन २०१० मध्ये इंग्रजी माध्यमाकरिता प्रस्ताव दाखल केलेल्या शाळांपैकी काही शाळा सन २०१० पासून व काही त्यानंतर राज्यात आजतागायत सुरु आहेत. सदर इंग्रजी शाळा ह्या बहुतांशपणे शहरी भागात आहेत. सदर शाळांना स्वयंअर्थसहाय्य तत्वावरील जागेबाबतच्या अटीचे पालन करणे अवघड होत आहे. सदर शाळेमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना परिक्षा देण्याच्या अडचणी येत आहेत. या सर्व बाबी विचारात घेता, सन २०१० पासून सुरु असलेल्या इंग्रजी माध्यमाच्या प्राथमिक शाळांना स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावर परवानगी देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय:-

सदर शासन निर्णयासोबतच्या सहपत्रात नमुद करण्यात आलेल्या ५७ प्राथमिक शाळा (इयत्ता १ ली ते ५ वी, इंग्रजी माध्यम) स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावर सुरु करण्यास शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून परवानगी (इरादा पत्र) देण्यात येत आहे. सदर शाळांनी खालील अटी व शर्तीचे

अटी व शर्ती:-

- I) बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ व महाराष्ट्र बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क नियम, २०११ मधील तरतूदीनुसार शाळेसाठी पक्की इमारत व आवश्यक सर्व भौतिक सुविधा व शैक्षणिक सुविधांची पूर्तता करणे आवश्यक राहिल. भौतिक सुविधांची पूर्तता होत नसल्यास त्याची पूर्तता ६ महिन्यांच्या कालावधीत करणे आवश्यक राहिल. याबाबतची जबाबदारी, संबंधित शाळांच्या संस्थाचालकांवर राहिल.
- II) बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ व महाराष्ट्र बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क नियम, २०११ मधील तरतूदींच्या अनुषंगाने निर्गमित करण्यात आलेले व यापूढे विहित करण्यात येणारे आदेश, अधिसूचना, शासन निर्णय, शासन परिपत्रक इत्यादींचे पालन करणे बंधनकारक राहिल.
- III) संबंधित शिक्षण संस्थांनी खेळासाठीचे मैदान संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांसोबत (जिल्हा परिषद/महानगरपालिका/नगरपालिका/ नगरपरिषदा/ कटक मंडळे इ.) सामंजस्य करार (MOU) करणे बंधनकारक राहिल. संबंधित शिक्षणाधिकारी यांच्याकडे अशा करारपत्राची प्रत प्रथमतः आगाऊ स्वरूपात सादर केल्यानंतर शिक्षणाधिकारी यांच्याकडून मान्यता देण्यात येईल.
- IV) शैक्षणिक शुल्क हे महाराष्ट्र शैक्षणिक संस्था (शुल्क विनियमन) अधिनियम, २०११ नुसार विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक शुल्क निर्धारणाबाबत कार्यवाही करणे आवश्यक राहिल.
- V) सोबतच्या यादीतील शाळेबाबत किंवा संबंधित संस्थेबाबत गंभीर स्वरूपाच्या तक्रारी अथवा आर्थिक अधिनियमितेच्या गंभीर स्वरूपाच्या तक्रारी नसाव्यात.

२. सादर आदेश संबंधित संस्थेस १५ दिवसात कळविण्याची जबाबदारी संबंधित विभागीय शिक्षण उपसंचालक यांची राहिल.

३. उपरोक्त बाबींची पूर्तता संबंधित शाळा करीत असल्यास या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून १ महिन्यांच्या आता प्रथम मान्यतेसाठी संबंधित जिल्ह्याच्या शिक्षणाधिकाऱ्याकडे व्यवस्थापनाने अर्ज करावा त्यानुसार प्राप्त होणाऱ्या प्रस्तावांचे संबंधित शिक्षणाधिकारी (पाठमिळ) यांनी उपरोक्त निकषांचे पूर्तता होत किंवा नाही याची तपासणी करून पात्र होणाऱ्या शाळांची प्रथम मान्यता देण्याची कार्यवाही करावी.

४. संस्थेने शाळा परवानगीसाठी मागणी केलेले माध्यम, शाळेचे ठिकाण इत्यादीमध्ये भविष्यात कोणताही बदल करता येणार नाही. शासनाने ज्या ठिकाणासाठी शाळा परवानगी दिलेली आहे त्या ठिकाणा व्यतिरिक्त अन्य ठिकाणी शाळा सुरु केल्यास शासनाने दिलेली परवानगी आपोआपच रद्द समजण्यात येईल.

५. यु-डायस डाटा:- या शासन निर्णयाद्वारे परवानगी देण्यात आलेल्या नवीन शाळा बाबत जिल्हानिहाय U-DISE(Unified District Information System for Education) मध्ये माहिती भरताना, "स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावरील परवानगी प्राप्त शाळा" म्हणून स्वतंत्र प्रवर्गात नोंद करून घेण्याची जबाबदारी संबंधित संस्थेवर राहिल. याबाबतची पुढील कार्यवाही करण्यासाठी राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई यांना नोडल अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्याचप्रमाणे, संस्थेने, सर्व संबंधितांच्या माहितीकरीता "स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावरील परवानगी प्राप्त नवीन शाळा" असा जाहीर फलक शाळेच्या बाहेर प्रवेशद्वारावर लावणे आवश्यक राहिल.

६. परवानगी देण्यात आलेल्या शाळेस शासनाच्या वेळोवेळी निर्गमित होणा-या आदेशांचे व कार्यपध्दतीचे तसेच बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ मधील तरतुदी व त्यानुषंगाने निर्गमित करण्यात आलेले आदेश व नियम यांचे पालन करणे बंधनकारक राहिल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

स्वा.म. नानल
(स्वा.म. नानल)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
३. मा. मंत्री, (शालेय शिक्षण), मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२ यांचे खाजगी सचिव
४. आयुक्त, (शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य, पुणे
५. राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
६. शिक्षण संचालक, (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
७. शिक्षण संचालक, (प्राथमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
८. सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक
९. सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/माध्यमिक)
१०. सर्व कार्यासने, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
११. निवडनस्ती (एसएम २).

शासन निर्णय क्रमांक: इमाशा-१७१४/प्र.क्र.२५०/एसएम-२, दिनांक २९ सप्टेंबर, २०१७ सोबतचे सहपत्र

१	२	३	४	५
अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव व पत्ता	शाळेचे नाव व पत्ता	शाळेचा प्रकार
१	पुणे	साई प्रसाद शिक्षण संस्था जळोची, ता. बारामती जि. पुणे	डॅफोडिल्स इंग्लिश मिडीयम स्कूल, जंक्शन (आनंदनगर) ता. इंदापूर, जि. पुणे	प्राथमिक
२	पुणे	सरस्वती हॅपी चिल्ड्रन्स स्कूल,	सरस्वती हॅपी चिल्ड्रन्स स्कूल, माऊली सोसायटी, साई पार्क, दिघी, पुणे	प्राथमिक
३	पुणे	अभिमन्यु चौधरी फाँडेशन इंद्रायणीनगर, भोसरी, पुणे	ब्रिलियंट सिटी पब्लिक स्कूल, धावडेवस्ती, भोसरी	प्राथमिक
४	पुणे	श्री. नारायणगाव गुरु समिती,	गुरु नारायणगाव विद्यालय, गहुंजे, साईनगर, ता. मावळ, जि. पुणे	प्राथमिक
५	पुणे	माँ. दुर्गा शक्ती महिला संस्था, कोंढवा, पुणे	किडस आर कीड्स नॅशनल इंग्लिश मिडीयम स्कूल कोंढवा, पुणे	प्राथमिक
६	सातारा	प्रज्ञा एज्युकेशन सोसायटी, मस्करवाडी (भोंदवडे), ता.जि. सातारा	गुरुकुल इंग्लिश मेडियम स्कूल, भोंदवडे, ता.जि. सातारा	प्राथमिक
७	कोल्हापूर	ज्ञानकला शिक्षण संस्था, कोल्हापूर	ज्ञानकला इंग्लिश मेडियम स्कूल, उचगांव ता. करवीर, जि. कोल्हापूर	प्राथमिक
८	कोल्हापूर	ज्ञानहो विद्यामंदिर शिक्षण प्रसारक मंडळ, कोल्हापूर	ज्ञानहो विद्या मंदिर इंग्लिश मेडियम स्कूल, कोल्हापूर	प्राथमिक
९	नांदेड	अभिनव भारत जनविकास प्रतिष्ठाण, नांदेड	स्वामी विवेकानंद स्कूल ऑफ स्कॉलर्स, मगनपुरा, आनंदनगर, नांदेड	प्राथमिक
१०	नांदेड	अभिनव भारत जनविकास प्रतिष्ठाण, नांदेड	विवेकानंद पब्लिक स्कूल, दिलीपसिंग कॉलनी, गोवर्धन घाट वजिराबाद, नांदेड	प्राथमिक
११	नांदेड	महात्मा बस्वेश्वर बहुउद्देशिय सेवाभावी संस्था हाणेगाव, ता. देगलूर, जि. नांदेड	यशोदिप इंग्लिश स्कूल, हाणेगाव, ता. देगलूर, जि. नांदेड	प्राथमिक

५